

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ПРАВОВІ ЗАСАДИ
СУВЕРЕННОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ»**

8–9 жовтня 2021 р.

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Ляшко Олександр Олександрович – кандидат юридичних наук, директор Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського;

Берназюк Ян Олександрович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного та приватного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, суддя Верховного суду України;

Дорохіна Юлія Анатоліївна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного та приватного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського;

Клименко Олена Вікторівна – доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри публічного та приватного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського;

Недюха Микола Петрович – доктор філософських наук, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного та приватного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, Заслужений діяч науки і техніки України, дійсний член Академії наук вищої школи України;

Пітков Сергій Валерійович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного та приватного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського;

Скакун Юлія Володимирівна – кандидат юридичних наук, доцент;

Федоренко Владислав Леонідович – доктор юридичних наук, професор, директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України;

Швачка Вікторія Юріївна – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри публічного та приватного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського;

Шемчук Віктор Вікторович – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічного та приватного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, Заслужений юрист України.

Правові засади суверенного розвитку України в сучасних умовах:

П 68 Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 8–9 жовтня 2021 р. – Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2021. – 80 с.

ISBN 978-966-992-622-7

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Правові засади суверенного розвитку України в сучасних умовах», яка відбулася на базі Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського 8–9 жовтня 2021 р.

УДК 342(063)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Малишко С. І.

Утримання та піклування: співвідношення понять
в аспекті виконання повнолітніми дітьми обов'язку
щодо непрацездатних батьків5

Стовпець О. В., Стовпець В. Г.

Сучасні дискусії щодо комунітарних принципів розвитку
громадянського суспільства як передумови
суверенного розвитку держави.....10

СЕКЦІЯ 2. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ ПРАВО, ЖИТЛОВЕ ПРАВО

Гуйван П. Д.

Щодо окремих теоретичних питань темпорального регулювання
цивільного відношення15

Дмитришин В. С.

Визначення підсудності справ з іноземним елементом у сфері
інтелектуальної власності: досвід Європейського Союзу20

Карпенко Р. В.

Проблематика правової охорони наукового відкриття
в контексті його подальшої комерціалізації.....25

Фенюк А. Р.

Особливості рекламування добре відомих торговельних марок.....27

СЕКЦІЯ 3. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Малолітнева В. К.

Стратегія розвитку публічних закупівель
на постконфліктних територіях: SWOT-аналіз31

Ніколаєв І. Ю.

Інституційно-правовий механізм державно-приватного
партнерства в сфері містобудування36

Ужакін Ю. А.

Деякі питання розвитку правового регулювання судового розсуду
в сфері оцінки доказів у господарському процесі.....40

СЕКЦІЯ 4. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Мотін О. О.

Деякі теоретичні та практичні проблемні аспекти правового регулювання державних та місцевих гарантій в Україні 45

Шестак Л. В.

Ознаки та причини банківських криз:
вітчизняний та зарубіжний досвід 50

СЕКЦІЯ 5. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА

Бахуринська О. О.

Значення концепції «спеціальної» осудності при встановленні
ознак суб'єкта кримінальних правопорушень
проти безпеки виробництва 54

Денисовський М. Д., Крамар Х. В.

Особливості кримінального провадження щодо неповнолітніх 59

Циколія Л. Ц.

До проблеми створення та функціонування єдиного
інформаційного простору правоохоронних органів 63

СЕКЦІЯ 6. МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО ТА МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Астанкевич Ю. І.

Принципи здійснення міжнародного контролю
за дотриманням міжнародних договорів 70

СЕКЦІЯ 7. ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Пряхіна Д. С.

Сучасні підходи до викладання цивільного процесу в Україні 75

СЕКЦІЯ 6. МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО ТА МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Астанкевич Ю. І.,

*аспірантка кафедри міжнародного та європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ МІЖНАРОДНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

Питання забезпечення дотримання міжнародних договорів із кожним роком стає все більш актуальним, адже в епоху нестабільності держави та інші суб'єкти усе частіше ухиляються від добросовісного дотримання узятих на себе зобов'язань. У той самий час місце у системі міжнародного права та зміст інституту міжнародного контролю залишаються дискусійними. На окрему увагу заслуговує питання принципів міжнародного контролю, які визначають його найбільш важливі характеристики та утворюють нормативні рамки відповідної діяльності.

Деякі вчені вважають інститут міжнародного контролю міжгалузевим, інші розглядають його як частину права міжнародних договорів, що здається виправданим з огляду на те, що найбільш ефективні механізми міжнародного контролю наразі функціонують саме у рамках певних міжнародних договорів.

Як наслідок, праву міжнародного контролю властиві загальні характеристики права міжнародних договорів, зокрема, деякі його принципи, як-то: принципи універсальності, добровільності та узгодженості волевиявлення, рівноправності учасників договору. Однак у доктрині виокремлюють також принципи, властиві саме інституту міжнародного контролю: універсальності; добровільності і узгодженості; конфіденційності; адекватності-пропорційності; повноти та достовірності отриманої інформації; професіоналізму; ефективності; відкритості;

взаємодії міжнародного і внутрішньодержавного контролю; багатогранності застосовуваних форм і методів контролю; недопущення зловживань і дискримінації в процесі міжнародного контролю [1, с. 289].

Слід зазначити, що більшість цих принципів була сформульована у 1988 р. Комісією ООН з роззброєння щодо міжнародному контролю у цій сфері. У Спеціальній доповіді комісії, що була презентована на Третій спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН з роззброєння, запропоновано 16 принципів міжнародного контролю у цій сфері (у документі застосовується термін “verification”), переважну більшість з яких, однак, можна вважати характерними для інституту міжнародного контролю у цілому. Зокрема, принцип адекватності контролю; міжнародний контроль не має бути самоціллю, а засобом досягнення основних цілей договору; принцип відкритості контролю; держави не повинні вдаватися до приховування інформації від міжнародного контролю; питання організації міжнародного контролю мають розглядатися на початку та на кожному етапі переговорів із укладення певного договору; договори повинні визначати відповідні процедури та механізми для перегляду та оцінки системи міжнародного контролю, а також, де можливо, часові рамки для їх здійснення; принцип повноти охоплення предмета міжнародного контролю; принцип ефективності системи міжнародного контролю, що має бути здатною своєчасно забезпечити зрозумілі та переконливі докази відповідності чи невідповідності поведінки держави її міжнародним зобов’язанням; принцип поєднання різних технік контролю; принцип рівності прав держав-учасниць договору щодо участі у міжнародному контролі; здійснення міжнародного контролю можливо тільки у рамках, передбачених відповідною угодою; здійснення міжнародного контролю ґрунтується на явно вираженій згоді держав та є проявом їхнього суверенітету; принцип недискримінації; принцип невтручання у внутрішні справи держави-об’єкта контролю [2, с. 49–51].

Як можна побачити, реалізація деяких з цих принципів можлива саме за умови укладення міжнародного договору. Крім того, деякі принципи пов’язані з етапами укладання договору, його об’єктом та цілями. На

окрему увагу заслуговує принцип ефективності контролю. У документі визначено конкретні критерії, які можуть допомогти визначити, наскільки та чи інша система міжнародного контролю є ефективною. Зокрема, можливість забезпечення зрозумілих та переконливих доказів відповідності чи невідповідності поведінки держави її міжнародним зобов'язанням, своєчасність їх надання; повнота охоплення предмета контролю. Важливим є також закріплення в договорі механізму забезпечення ефективності міжнародного контролю, що полягає у процедурах для перегляду та оцінки роботи системи міжнародного контролю, а також, де можливо, термінів проведення цих процедур. Крім того, ефективність міжнародного контролю має досягатися завдяки принципу професійності [1, с. 288], який вимагає від представників сторін спеціальних знань і високої кваліфікації, а також оперативного виконання їхніх функцій в цілях реалізації договору [3, с. 6].

У змісті ще одного з принципів міжнародного контролю у зазначеній вище доповіді йдеться про те, що контроль має сприяти імплементації заходів з обмеження озброєнь та роззброєння, зміцнювати довіру між державами та забезпечувати дотримання угод всіма учасниками [2, с. 49]. Таке формулювання, на наш погляд, скоріше містить функції міжнародного контролю. З їх приводу у науці міжнародного права також немає єдності думок. Визначення конкретних функцій міжнародного контролю на пряму залежить від вузького чи широкого розуміння міжнародного контролю. Так, Е. Ю. Устінова, що схиляється у своєму дослідженні саме до вузького тлумачення цього терміну, виокремлює такі його функції: 1) оцінка дотримання державами їхніх міжнародних договірних зобов'язань; 2) превентивна функція, яка проявляється в стримуванні від порушень міжнародно-правових норм і в своєчасному попередженні про потенційні проблеми в сфері дотримання міжнародного договору; 3) зміцнення довіри між державами-учасниками міжнародного договору і забезпечення впевненості в його належному виконанні, 4) врегулювання незрозумілих питань, пов'язаних із дотриманням міжнародного договору [4, с. 14]. Разом з тим широке розуміння міжнародного контролю призводить до збільшення його потенційних

функцій, до переліку який можна відносити функцію вжиття заходів щодо примушення до виконання зобов'язань та навіть щодо притягнення порушника до міжнародної відповідальності. Це, однак, може мати наслідком подальше розмивання концепцій міжнародного контролю, міжнародних санкцій та міжнародної відповідальності.

Окрема група зазначених вище принципів стосується статусу держав, що укладають договір, та беруть на себе зобов'язання щодо їх потенційної ролі й як суб'єктів, й як об'єктів міжнародного контролю. Ці принципи гарантують рівність прав держав-учасниць договору щодо участі у здійсненні контролю. Суб'єкти міжнародного контролю не можуть виходити за рамки, тобто умови, передбачені у міжнародному договорі.

Здійснення міжнародного контролю є проявом суверенітету держав, що має на увазі також невтручання у внутрішні справи держави-об'єкта контролю протягом здійснення контролю, наскільки це уявляється можливим. Отже, при здійсненні міжнародного контролю мають бути дотримані такі основні принципи міжнародного права, як принцип суверенної рівності держав, принцип невтручання у внутрішні справи держави, принцип добросовісного виконання міжнародних зобов'язань.

Підвищенню ефективності міжнародного контролю слугує принцип поєднання різних методів, технік та заходів контролю, чия адекватність залежить від виду міжнародного контролю та конкретної ситуації. Не існує єдиного методу, який би можна було застосовувати до всіх угод. Краще, коли сторони міжнародного договору можуть обирати з низки методів та засобів контролю, які вони вважають необхідними, ефективними та прийнятними. До факторів, що впливають на розробку механізмів контролю, відносяться: характер зобов'язань та діяльності, що перевіряється; проблеми національної безпеки; пов'язані ризики та потенційний негативні наслідки недотримання; «кредитна» історія сторін договору, тобто їхня попередня поведінка щодо дотримання інших міжнародних зобов'язань; ступінь довіри між сторонами; комерційна конфіденційність; переваги та недоліки засобів контролю, що передбачаються; наявність альтернативних або додаткових ресурсів, включаючи національні засоби та методи контролю; необхідність уникати

недотримання умов контрольної діяльності або зловживання контролем; принципи взаємності та неупередженості. Кожна держава може надавати різну вагу цим факторам [5, с. 11].

Отже, міжнародний контроль визначається низкою принципів, серед яких присутні як галузеві принципи права міжнародних договорів, так і принципи властиві саме інституту міжнародного контролю. Це дозволяє казати про підвищення його значущості та подальше формування та структурне відокремлення. Серед спеціальних принципів найбільш важливими є принцип ефективності контролю, принцип поєднання різних методів, технік та заходів контролю, принципи недискримінації та невторчання у внутрішні справи держави, діяльність якої є об'єктом міжнародного контролю, тощо.

Список використаних джерел:

1. Международное право. Общая часть: учебник / под ред. Р. М. Валеева, Г. И. Курдюкова. Москва: Статут, 2011. 543 с.
2. Special Report of the Disarmament Commission to the General Assembly at Its Third Special Session Devoted to Disarmament: General Assembly Fifteenth, special session of 28 May 1988 (A/S-15/3). URL: [https://undocs.org/A/S-15/3\(supp\)](https://undocs.org/A/S-15/3(supp)).
3. Тиунов О. И. О роли международно-правового мониторинга и международного контроля в развитии Евразийской экономической интеграции. *Евразийский юридический журнал*. 2012. № 10. С. 5–10.
4. Устинова Е. Ю. Международный контроль за соблюдением международных договоров: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. Москва, 2008. 21 с.
5. Verification in All Its Aspects, Including the Role of the United Nations in the Field of Verification: Office for Disarmament Affairs. New York: United Nations, 2008. 48 с.